

*Павлик Н. В.,**кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та славістики
Бердянського державного педагогічного університету**Олійник Е. В.,**кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та славістики
Бердянського державного педагогічного університету**Вусик Г. Л.,**кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та славістики
Бердянського державного педагогічного університету*

ЛІНГВІСТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ БІЖЕНЦІВ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЕФЕКТИВНОЇ АДАПТАЦІЇ

Анотація. Вимушена міграція, яка набула рівня глобальної міжнародної проблеми, є одним із найскладніших питань у сучасному світовому просторі і потребує комплексного підходу до вирішення.

Мета пропонованого дослідження полягає в осмисленні проблем мовної інтеграції вимушено переміщених осіб у міжнародній практиці, сприянні розвитку мовленнєвої взаємодії як основного засобу входження мігрантів у місцевий соціум, формуванні соціокомунікативної компетенції – обов'язкової компоненти успішного комунікативного процесу, що виховує, серед іншого, поважливе ставлення біженців до традицій спільноти, яка приймає.

У роботі застосовано низку методів дослідження: інтерпретаторсько-аналітичний метод, на основі якого вивчалися українські та закордонні джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації й узагальнення; метод теоретичного узагальнення, який сприяв формулюванню висновків і обґрунтуванню практичних рекомендацій; соціолінгвістичні методи і прийоми, зокрема прийом лінгвістичної інтерпретації та зіставний аналіз об'єктивних і суб'єктивних характеристик мовленнєвої поведінки переселенців.

У процесі дослідження виявлено чинники, які впливають на рівень засвоєння мови країни, яка приймає біженців: 1) рідна мова; 2) попередній рівень освіти; 3) культурне середовище країни походження; 4) норми поведінки; 5) фізичне та психічне здоров'я; 6) соціальна ідентичність, або самовідтворення.

Комунікативну компетенцію кваліфікуємо як здатність людини розуміти та відтворювати мову держави, що приймає, відповідно до різноманітних цілей та специфіки ситуації спілкування.

Соціально-мовну адаптацію позиціонуємо як процес накопичення активного й пасивного словникового запасу, що забезпечує передачу інформації з метою успішної вербальної комунікації для біженців з інших країн. Уважаємо за доцільне розглядати означену форму адаптації на фонетичному, лексичному, граматицічному та стилістичному рівнях. Результатом соціально-мовної адаптації, на нашу думку, має бути цілковите мовне споріднення мігранта з мовою, яку він не сприймає як іноземну. Водночас успішна

мовна адаптація неможлива в ізолюваному від носіїв мови соціумі.

Пропонована стаття дає поштовх для подальших досліджень міграційної політики країн Євросоюзу; виробленню стратегії щодо врегулювання ситуації, яка склалася нате пер у європейських державах унаслідок напливу біженців із країн Сходу й інших.

Ключові слова: вимушено переміщені особи, біженці, міграційна політика, лінгвістична інтеграція, соціально-мовна адаптація, соціокомунікативна компетенція.

Постановка проблеми. Вимушена міграція, яка набула рівня глобальної міжнародної проблеми, є одним із найскладніших питань у сучасному світовому просторі та потребує комплексного підходу до вирішення. У попередніх дослідженнях зазначалося, що це, по-перше, окреслення шляхів для запобігання масовому вимушеному переселенню осіб та виникненню нових потоків біженців, по-друге, виявлення правових і гуманітарних ресурсів для їх ефективної суспільної інтеграції й адаптації в нових умовах проживання [1, с. 21]. 3-поміж причин біженства виділимо такі: воєнно-політичні й етнічні конфлікти, соціально-економічні кризи, політичні переслідування, природні катаклізми (так звана екологічна міграція) тощо. У щорічному звіті Управління Верховного комісара ООН у справах біженців про Глобальні тенденції (18 червня 2020 р.) наголошується, що станом на кінець 2019 р. було переміщено 79,5 мільйонів осіб, тобто вимушене переміщення торкнулось більше одного відсотка людства (станом на кінець 2018 р. – 70,8 мільйонів переміщених осіб) [2].

Останні роки в Україні також спостерігаються активні міграційні процеси, які відбуваються трьома шляхами: 1) внутрішня вимушена міграція через воєнний конфлікт; 2) міграція з України, так звана трудова міграція; 3) міграція в Україну – як транзитну територію, через яку проходить міграційний потік до західноєвропейських країн.

Ґрунтовний аналіз міжнародного та власне українського досвіду дозволив визначити основні проблеми, з якими стикаються переміщені особи: а) питання їхнього правового статусу

на територіях, що приймають; б) задоволення гуманітарних потреб (доступ до освіти, медичних послуг, соціального забезпечення тощо); в) офіційне працевлаштування; г) психологічна й соціальна адаптація; г) негативна інформаційна політика, яка призводить до можливої дискримінації за національними, культурними й іншими ознаками, віросповіданням тощо; д) надія лише на державну фінансову допомогу як основне джерело існування тощо [1, с. 21].

Одним із найважливіших аспектів у правовій та соціальній адаптації мігрантів є їхнє міжособистісне спілкування та безпосередня взаємодія з представниками державних органів допомоги біженцям, органами виконавчої влади, іншими повноважними особами, громадськими об'єднаннями, місцевим населенням, що є важливим елементом підтримки й інтеграції переміщених осіб. Отже, пріоритетною компонентою міграційної політики будь-якої держави є лінгвістична інтеграція як один із ресурсів соціально-культурної адаптації біженців.

Мега статті – осмислення проблем мовної інтеграції вимушено переміщених осіб у сучасному міжнародному просторі, сприяння розвитку мовленнєвої взаємодії як основного засобу входження мігрантів у місцевий соціум, формування соціокомунікативної компетенції – обов'язкової компоненти успішного комунікативного процесу, що виховує, серед іншого, поважливе ставлення біженців до традицій спільноти, яка приймає.

Методи дослідження. *Теоретико-методологічною основою дослідження* є міждисциплінарний і комплексний підходи до аналізу проблеми вимушеної міграції в сучасному світі, що ґрунтуються на застосуванні теорії наукового пізнання, основних методологічних принципах науковості, об'єктивності, системності, соціальної зумовленості, взаємозв'язку теорії і практики; дослідженнях закордонних і українських учених стосовно теорії вивчення проблем міграції, зокрема й пошуку шляхів подолання кризи вимушеного переміщення населення. *Інформаційну базу дослідження* становлять міжнародні та національні законодавчі акти щодо регулювання міграційних процесів та роботи з біженцями; статистичні обрахунки; праці в галузі права, політології, історії, соціології, економіки, культурології, лінгвістики в контексті міграції і проблем біженців; використані методичні та нормативні документи.

У процесі дослідження використано комплекс *методів наукового дослідження*, зокрема: *інтерпретаторсько-аналітичний метод*, на основі якого вивчалися українські і закордонні джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації й узагальнення; *метод теоретичного узагальнення*, який сприяв формулюванню узагальнених висновків і обґрунтуванню практичних рекомендацій; *метод історичного аналізу* – використовувався під час опису міграційних процесів в історичній динаміці; *соціологічний метод* – під час дослідження проблем реалізації прав біженців, їхньої соціально-мовної адаптації; *соціолінгвістичні методи і прийоми*, зокрема *прийом лінгвістичної інтерпретації та зіставний аналіз* об'єктивних і суб'єктивних характеристик мовленнєвої поведінки переселенців.

Під час дослідження дотримувалися методологічних принципів *об'єктивності* (який сприяє комплексному аналізу соціально-мовного аспекту міграційних процесів і основних засад мовної політики суспільства щодо біженців і передбачає виключення суб'єктивізму, однобічності й упередженості в доборі й оцінці досліджуваних явищ); *сутнісного аналізу* (співвіднесення в досліджуваних явищах зовнішнього, осо-

бливого й одиничного, проникнення в їхню внутрішню структуру); *логічного й історичного* (поєднання вивчення історії об'єкта (генетичний аспект), теорії (структури, функцій, зв'язків об'єкта в його сучасному стані), перспектив розвитку); *концептуальної єдності дослідження* (пояснення досліджуваного явища, виходячи з розуміння сутності та закономірностей соціально-мовної адаптації та лінгвістичної інтеграції біженців).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість проблематики вимушеного переміщення осіб, міграційних процесів спричинила виділення окремої наукової галузі, що ґрунтується на комплексному підході до вивчення питань біженців у сучасному міжнародному просторі. Учені наголошують на мультидисциплінарному характері означеної теми (Л. Жванко), аналіз якої потребує інструментарію різних наукових галузей, а саме: права, міжнародного права, соціології, історії, демографії, економіки, соціальної діяльності, лінгвістики тощо. Вивчення наукових праць з окресленої проблеми показало, що питання історії появи біженства у світовому просторі й еволюції поняття «біженець» перебувають у центрі уваги як українських (Л. Біла-Гіунова, О. Гончаренко, Л. Жванко, О. Малиновська, Т. Сироїд та інші), так і закордонних дослідників (М. Баймуратов, М. Буроменський, Дж. Вернант, Л. Горденкер, А. Граль-Мадсен, Г. Гудвін-Гілл, Я. Макдональдс, Г. Меландер, Г. Стенберг, Л. Холборн та інші).

Пріоритетними напрямками в дослідженні питань вимушених переселенців і біженців є такі:

I. *Нормативно-правове регулювання статусу біженця в міжнародній та національній практиці.* Права біженців – це окрема галузь міжнародного права; у цьому аспекті ретельно вивчаються нормативно-правові акти, що окреслюють статус біженців і вимушених переселенців, та скеровується організаційно-правова діяльність відповідних міжнародних і регіональних органів щодо захисту вимушених переселенців (І. Ковалишин [3], В. Марковський [4], А. Потирала [5], Т. Сироїд [6] та інші).

II. *Соціальна адаптація вимушених переселенців і біженців.* У широкому сенсі досліджуваної проблеми вчені слушно говорять про становлення нової галузі соціології – *соціології міграції*, об'єктом якої є міграційний процес як соціальна взаємодія населення, що включене в соціально-географічне переміщення, а предметом – об'єктивні та суб'єктивні аспекти соціальних взаємин переміщених осіб у межах попереднього і нового соціуму [7, с. 90; 8, с. 267] (О. Балакірєва [9], О. Малиновська [10], О. Ольхович [11] та інші).

III. *Проблема біженства в історичному аспекті.* Історія біженства вивчається досить активно – від найдавніших часів до сьогодення; у науковій літературі також широко висвітлений процес створення глобальної системи міжнародного захисту вимушених переселенців. Вивчення історичного досвіду, зокрема причин цього явища, на думку фахівців, допоможе знайти інструменти для подолання міграційної кризи, яка виникла у світі в останні роки (Л. Жванко [12] та інші).

III. *Соціально-економічні наслідки міграційних процесів.* У науковому обігу існує поняття *економічна міграція*, що тлумачиться як зміна місця проживання через пошук роботи, пов'язана з посиленням глобалізаційних процесів у світовій економіці. Наукове зацікавлення викликають питання важливості міграційних процесів узагалі й біженства зокрема для національних економік, а саме: відстежується вплив міграції на економічний

розвиток, рівень безробіття, зміни у сфері зайнятості населення, державні витрати на розміщення переміщених осіб та їхню соціальну адаптацію тощо [8, с. 316–317] (І. Майданік [13] та інші).

IV. *Міграційні процеси в соціокультурному вимірі*. Наукове осмислення сутності міграції неможливе без вивчення соціокультурної складової частини цього явища, що передбачає аналіз міжкультурних взаємин та вироблення стратегій формування найбільш прийнятної моделі нового полікультурного суспільства. Указані напрями підкреслюють багатовимірність та глобальність обраної проблематики, тому методи її вирішення повинні бути різноплановими – від запобігання до забезпечення репатріації (повернення на Батьківщину) або успішної інтеграції в місцеву спільноту (Є. Дніпровська [14], О. Риндзак [15], С. Слабінська [16] та інші).

Виклад основного матеріалу. Міграція пов'язана із процесом акультурації – взаємодією та взаємовпливом різних соціокультурних систем, сприйняттям цілком або частково культури іншої спільноти. В основі будь-якої адаптації – правової, соціокультурної, економічної, соціальної тощо – лежить комунікативний процес, мовні та мовленнєві вміння і навички, що дозволяють повноцінно жити і діяти в будь-якому лінгво-соціумі. Саме питання соціально-мовної адаптації в контексті міграційної політики і роботи з біженцями потребує особливої уваги, зокрема, важливе розроблення теоретично-методологічних та практичних механізмів *лінгвістичної інтеграції* з метою формування соціокомунікативної компетентності та розв'язання проблем переселенців.

Термін *інтеграція* має різне трактування в науковій літературі. У соціології *інтеграцію* розуміють як процес встановлення оптимальних зв'язків між відносно самостійними мало пов'язаними один з одним соціальними об'єктами (індивідууми, групи, соціальні класи, держави) і подальше їх перетворення на єдину, цілісну систему, у якій узгоджені взаємозалежні її частини на основі спільних цілей, інтересів; залучення інвалідів у суспільство як повноправних його членів, що беруть активну участь у всіх сферах життєдіяльності [17]. Глумачний словник Оксфордського університету розглядає інтеграцію як «акт чи процес поєднання двох і більше частин таким чином, щоб вони функціонували разом» [18, с. 675]. Інтеграційні процеси відбуваються як у межах уже створеної системи, що приводить до підвищення рівня її цілісності й організованості, так і під час виникнення нової системи з раніше не пов'язаних елементів.

Фахівці з питань міграції розглядають інтеграцію як динамічне послідовне виконання політик, спрямованих на активні заходи із забезпечення можливостей вивчати мову нового для них суспільства, його традиції, культуру та цінності, а також доступу до ринку праці та соціальної підтримки [19]. Важливо підкреслити, що інтеграція мігрантів – обопільний процес, спрямований на асиміляцію і приживаність мігрантів у соціумі, який приймає, що може сприяти як економічному, так і демографічному розвитку самого суспільства [20].

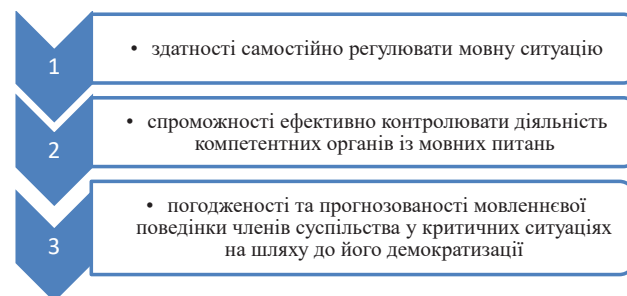
О. Риндзак, узагальнивши наукові студії з означеної проблематики, виділяє три групи моделей інтеграції мігрантів у суспільство, що приймає: *ліберальну*, *комунітарну* (*колективістську*) і *реляційну*. За ліберальної концепції індивід визнається найважливішою суспільною одиницею, а основою існування такого соціуму виступає рівність індивідів, що передбачає рівні права (голосування і свобода слова)

і обов'язки (необхідність дотримуватись закону і не порушувати права інших громадян). Протилежною ліберальній вважається комунітарна модель, яка має три напрями розвитку: а) асиміляція, суть якої полягає в тому, що мігранти повинні відмовитись від своїх звичаїв, традицій, натомість сприйняти норми і цінності суспільства, що приймає, – вивчити мову, пристосуватись до способу життя більшості тощо; б) так звана модель сплаву означає, що мігранти не повинні розчинитись у цінностях панівної більшості, а влитися в неї таким чином, щоб сприяти процесу формування нових зразків культури; в) мультикультуралізм має на увазі збереження мігрантами власної культури поряд із культурою більшості; вони беруть активну участь в економічному і політичному житті суспільства, що приймає, і мають право розвивати свою власну мову, зберігати звичаї тощо. Наступна модель – реляційна – передбачає інтегроване суспільство з високим ступенем соціальної взаємодії й участі; метою державної інтеграційної політики є розроблення і реалізація заходів щодо включення мігрантів у суспільство без вимоги щодо їхньої асиміляції. Сутність реляційної моделі – соціальна рівність, культурна різноманітність, політична єдність [15, с. 72–75].

Дослідники виділяють два типи інтеграції: повну, яка передбачає асиміляцію мігрантів, і часткову, що ґрунтується на процесах адаптації та пристосування до нових умов.

Інтеграція біженців до країни, яка їх приймає, складається з вивчення мови, норм, соціальних ролей, звичаїв країни тощо. Саме мова є одним із визначальних засобів інтеграції: якщо біженець може говорити і розуміти мову спільноти, що приймає, можливості для інтеграції значно збільшуються. Вивчення державної мови країни – один із пріоритетів, який має бути доступним на початковому етапі процесу інтеграції.

Критерієм мовної інтеграції може вважатися характер діяльності суспільства, який виявляється у:

У процесі дослідження виявлено *чинники, що впливають на рівень засвоєння мови країни, яка приймає біженців*.

1. *Рідна мова*. Проблеми, що виникають у процесі вивчення мови, залежать від типологічних подібностей і відмінностей, які існують між рідною і цільовою мовою. Процес ускладнюється, коли цільова мова відрізняється від рідної або іншої вже вивченої мови.

2. *Попередній рівень освіти*. Багато біженців прибувають із країн, які мають нестабільну інфраструктуру, з високим рівнем зuboжіння, війною. Це означає, що багато хто з них не мав можливості відвідувати школу й не зміг здобути основні знання навіть із рідної мови.

3. *Культурне середовище країни походження*. Якщо окремі групи біженців може пов'язувати культурний простір (як-от пострадянський), то абсолютно протилежна ситуація

спостерігається для категорій біженців із незнайомим для них культурним середовищем.

4. *Норми поведінки.* Європейські освіта, поведінка і традиції часто відрізняються від культурних норм країн походження біженців. Такій категорії людей може знадобитися допомога у сприйманні нових звичаїв, адаптації до них (*наприклад, серед слов'ян прийнято хвалити слухачів, тоді як представники деяких культур відчують у такому разі незручність; занадто пильний погляд під час візуального контакту може сприйматися як образа; неприпустимі тактильні контакти тощо*).

5. *Фізичне здоров'я.* Надзвичайно важливий чинник у процесі опанування мови, особливо це стосується біженців похилого віку: у багатьох ослаблені слух і зір, що знижує можливість сприйняття навчального матеріалу.

6. *Психічне здоров'я.* Депресія є поширеним явищем серед біженців. Вони пережили війну, розлади, розлуку з Батьківщиною, близькими. Депресія посилюється ще від того, що біженці, які не знають мови, звичаїв країни, яка їх приймає, не здатні вирішувати елементарні побутові проблеми.

7. *Соціальна ідентичність, або самовідтворення.* Маючи в себе на Батьківщині певний соціальний статус, в іншій країні біженець часто може претендувати лише на найнижчі соціальні щаблі.

Коли йдеться про інтеграцію біженців, не варто забувати про процес акультурації, що іноді може бути бар'єром до інтеграції.

З'ясовано, що *чинниками, які знижують рівень мотивації під час вивчення мови, є:*

1) *соціальна ізоляція.* Щоб вивчити нову мову, треба говорити нею, якомога частіше контактувати з її носіями. Неможливість повноцінної соціалізації призводить до зниження мотивації у процесі опанування мови;

2) *зміна сімейних ролей.* Діти, що засвоюють мову, зазвичай швидше починають виконувати функцію координаторів у сім'ї, розтлумачують дорослим ситуації, допомагають у задоволенні потреб, пов'язаних із комунікаціями.

Визначено основні ознаки інтеграційних можливостей мови, а саме:

1	• формування відповідного лінгвосоціуму, що ґрунтується на процесах національно-культурної ідентифікації
2	• регулювання та проєктування культурних (зокрема, етнолінгвальних) процесів та їх підтримка

Інтеграційну функцію в суспільстві може виконувати тільки мова, яка офіційно визнана мовою міжнародного спілкування в межах тієї чи іншої держави. Результатом процесу мовної інтеграції повинен стати спільний для країни комунікативний простір.

Соціокомунікативна компетентність. У сучасних дослідженнях пропонують різні визначення *комунікативної компетентності*. Її розглядають як:

– рівень сформованості міжособистісного досвіду, необхідного особі, щоби в межах власних здібностей та соціального статусу успішно функціонувати в певному суспільстві (Є. Пассов);

– складну багатокомпонентну динамічну цілісну мовленеву діяльність, на характер якої можуть впливати різноманітні чинники (О. Іскандрова);

– здатність координувати взаємодію окремих компонентів для забезпечення ефективності та результативності комунікації (В. Топалова).

Результати ознайомлення з науковою літературою й аналіз вищенаведених визначень комунікативної компетентності дали нам змогу сформувати власне розуміння цього поняття в контексті запропонованого дослідження.

Комунікативну компетентність кваліфікуємо як здатність людини розуміти та відтворювати *мову держави, яка приймає*, відповідно до різноманітних цілей та специфіки ситуації спілкування.

Спираючись на структуру комунікативної компетентності, яку запропонували Б. Блум, Г. Мадос та Дж. Гастінгс, виокремлюємо такі компоненти цього поняття:

Структура комунікативної компетентності	
Дискурсивна компетентність	– здатність поєднувати окремі речення у зв'язне усне або письмове повідомлення
Соціолінгвістична компетентність	– здатність розуміти контекст і здійснювати функцію впливу на співрозмовника
Стратегічна компетентність	– здатність ефективно брати участь у спілкуванні, обираючи для цього правильну стратегію дискурсу
Лінгвістична компетентність	– здатність розуміти та продукувати вивчені або аналогічні висловлювання, а також потенційна здатність розуміти нові, невивчені висловлювання

Соціально-мовна адаптація. На нашу думку, спілкування в соціумі має фундаментальне значення та є однією з найважливіших складових частин успішної та самодостатньої особистості. Тому в дослідженні розглядаємо адаптацію як цілісний, системний процес, що характеризує взаємодію людини із соціальним середовищем. Оскільки науці відомий термін «соціокультурна адаптація», то поняття «соціально-мовна адаптація», безперечно, заслуговує на застосування. Навіть більше, ці дві термінологічні сполуки тісно взаємопов'язані.

Соціально-мовну адаптацію варто позиціонувати як процес накопичення активного й пасивного словникового запасу, що забезпечує передачу інформації з метою успішної вербальної комунікації для біженців з інших країн. Уважаємо за доцільне розглядати означену форму адаптації на фонетичному, лексичному, граматичному та стилістичному рівнях. Результатом соціально-мовної адаптації, на нашу думку, має бути повне мовне споріднення мігранта з мовою, яку він не сприймає як іноземну. Водночас успішна мовна адаптація неможлива в ізольованому від носіїв мови соціумі.

Висновки. Глобальні інтеграційні процеси сучасного світу – об'єктивна тенденція розвитку всіх сфер суспільного життя. У запропонованому дослідженні порушено проблему вимушеної міграції, яка є однією з найскладніших у сучасному світовому просторі, проаналізовано міжнародний та власне український досвід щодо лінгвістичної інтеграції біженців.

З-поміж соціолінгвістичних проблем на особливу увагу заслуговують мовна інтеграція, соціокомунікативна компетентність, соціально-мовна адаптація.

Поняття *мовна адаптація* в різні періоди є одним із найбільш цікавих, динамічних та дискусійних явищ. Адаптаційні процеси мігрантів, зокрема їхня соціально-мовна адаптація, визначаються психологічними особливостями індивіда, рівнем особистого розвитку, поведінкою, а також віком, метою міграції, видом діяльності тощо, що уможлиблює перспективи для подальших досліджень.

Результатом мовної інтеграції повинен стати спільний для країни комунікативний простір, що важливо для адаптації як

цілісного, системного процесу, який характеризує взаємодію людини із соціальним середовищем. Соціально-мовна адаптація передбачає вільне користування мовою у процесі взаємодії в соціумі.

Пропонована стаття дає поштовх для подальших досліджень міграційної політики європейських країн; виробленню стратегії щодо врегулювання ситуації, яка склалася натеper у державах Європи унаслідок напливу біженців із країн Сходу й інших.

Література:

- Вусик Г., Олійник Е., Павлик Н. Теоретико-методологічне осмислення проблем міграційної політики щодо вимушено переміщених осіб у сучасному міжнародному просторі. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2019. Вип. 50. С. 20–26.
- 1% людства зазнало переміщення: звіт УВКБ ООН про Глобальні тенденції (2020). URL: <https://www.unhcr.org/ua/23245-1-людства-зазнало-переміщення-звіт-увкб.html> (дата звернення: 09.03.2021).
- Ковалишин І. Правовий статус біженців в Україні: проблеми теорії та практики / автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2005. 20 с.
- Марковський В. Прогалини у правовому регулюванні мовної інтеграції іммігрантів в Україні. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvny/03_2016/16mvjivu.pdf (дата звернення: 09.03.2021).
- Potygała A. Organizacja Narodów Zjednoczonych wobec problem uchodźstwa: geneza, istota i praktyka aktywności. Warszawa : Dom Wydawniczy Elipsa, 2015. S. 115.
- Сироїд Т. Міжнародно-правове підґрунтя регулювання статусу біженців вимушених переселенців: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2017. Вип. 24. С. 154–157.
- Юдина Т. Социология миграции: к формированию нового научного направления. Москва : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2004. 400 с.
- Методология и методы изучения миграционных процессов : междисциплинарное учебное пособие / под ред. Ж. Зайончковской, И. Молодиковой, В. Мукомеля. Москва : Центр миграционных исследований, 2007. 370 с.
- Вимушені переселенці та приймаючі громади: уроки для ефективної суспільної адаптації й інтеграції : наукова доповідь / за ред. О. Балакіревої ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів НАН України». Київ, 2016. 140 с.
- Малиновська О. Інтеграція біженців в Україні: проблеми та шляхи їх подолання. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2015. Вип. 19–20. С. 5–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf_2015_19-20_3 (дата звернення: 09.03.2021).
- Ольхович О. Підготовка соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2008. 21 с.
- Zhvanko L. Bizhenstvo na yevropeiskomu kontynenti: sotsiohumanitarni vyklyky. Abstracts of Papers' 15. *Bezpekovi, politychni, ekonomichni ta humanitarni vymiry suchasnoho etapu yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehtatsii Ukrainy*. Uzhhorod, 2015. P. 181–184.
- Майданік І. Вплив зовнішніх трудових міграцій на економічний розвиток регіонів. *Формування ринкової економіки : збірник наукових праць : спец. вип. : Демографічний розвиток України і пріоритетні завдання демографічної політики* : Міжнародна науково-практична конференція. Київ : КНЕУ, 2006. Т. 2 : Демографічні аспекти регулювання і відтворення трудового потенціалу. С. 77–86.
- Днепровська Є. Національна специфіка культурних моделей інтеграції. *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 4 (25). С. 48–52.
- Риндзак О. Моделі політики інтеграції мігрантів у приймаюче суспільство. *Економіка та держава*. 2014. № 1. С. 72–75.
- Слабінська С. Соціокультурна інтеграція та адаптація мігрантів у сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03. Київ, 2010. 20 с.
- Соціологія. Короткий енциклопедичний словник / за заг. ред. В. Воловича. Київ : Укр. центр духовної культури, 1998. 736 с.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Sixth Edition ; ed. by Sally Wehmeier. Oxford : University Press, 2000. 1540 p.
- Дослідження з питань інтеграції, злочинів на ґрунті ненависті та дискримінації різних категорій мігрантів. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/study_0.pdf (дата звернення: 09.03.2021).
- Ионцев В. А. Интеграция мигрантов – эффективный путь устранения неравенства и ксенофобии в принимающем обществе. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/integratsiya-migrantov-effektivnyy-put-ustraneniya-neravenstva-i-ksenofobii-v-prinimayuschem-obschestve> (дата звернення: 09.03.2021).

Pavlyk N., Oliinyk E., Vusyk H. Linguistic integration of refugees: state and prospects of effective adaptation

Forced migration, which has reached the level of a global international problem, is one of the most difficult issues in the modern world and requires a comprehensive approach to solving it.

The purpose of the proposed study is to understand the problems of language integration of forcibly displaced persons in the modern international space, promoting the development of speech interaction as the main means of migrants entering into local society, the formation of socio-communicative competence as a mandatory component of a successful communication process that brings up a respectful attitude of refugees to the traditions of the host community.

A number of research methods are used in the work: interpretive-analytical method, on the basis of which Ukrainian and foreign sources were studied with the use of synthesis, analysis, systematization and generalization; the method of theoretical generalization, which contributed to the formulation of conclusions and substantiation of practical recommendations; sociolinguistic methods and techniques, in particular, the method of linguistic interpretation and comparative analysis of objective and subjective characteristics of speech behaviour of migrants.

The study identified factors that affect the level of language acquisition of the host country: 1) native language; 2) previous level of education; 3) the cultural environment of the country of origin; 4) norms of behaviour; 5) physical and mental health; 6) social identity or self-reproduction.

Communicative competence is qualified as a person's ability to understand and reproduce the language of the host country in accordance with the various goals and specifics of the communication situation.

We position socio-linguistic adaptation as a process of accumulation of active and passive vocabulary, which ensures the transfer of information for the purpose of successful verbal communication for refugees from other countries. We consider it appropriate to consider this form of adaptation at the phonetic, lexical, grammatical and stylistic levels. In our opinion, the result of socio-linguistic adaptation should be the complete linguistic affinity of the migrant with a language that he does not perceive as a foreign language. However, successful language adaptation is impossible in a society isolated from native speakers.

The proposed article provides an impetus for further research on migration policy in the European Union; developing a strategy for resolving the current situation in European countries due to the influx of refugees from the East and others.

Key words: forcibly displaced persons, refugees, migration policy, linguistic integration, socio-linguistic adaptation, socio-communicative competence.